ДҮНИЕЖҮЗІ ТАРИХЫ • ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Ағылшын буржуазиялық революциясы

1640–1660 жж.
Феодализмнен капитализмге өту.

Парламент пен корольдің күресі,
Оливер Кромвель және Республика.

БӨЛІМ 1

Революцияның себептері

XVII ғасырдың басында Англияда феодалдық қатынастар буржуазиялық дамудың тежегішіне айналды. Король абсолют биліктің артық салықтары мен діни қыспағы қарсылық тудырды.

Экономикалық себептер

- Жайылым жерлерді сыпырып алу (огораживание).
- Мануфактура мен сауданың өсуі.
- Корольдің монополиялары — сауда тежеуі.
- Көтерілген салықтар мен бажы.

Саяси-діни себептер

- Карл I Стюарттың абсолюттік үміті.
- Парламентті 11 жыл шақырмауы (1629–40).
- Англикан шіркеуінің қыспағы.
- Пуритандардың үкіметке наразылығы.

БӨЛІМ 2

Революцияның кезеңдері

Кезең	Жылдары	Басты оқиғалары
Конституциялық	1640–1642	Ұзын парламент, «Ұлы протестация»
I азаматтық соғыс	1642–1646	Парламент пен корольдің әскери шайқасы
II азаматтық соғыс	1648	Карл I-нің жеңілуі, тұтқынға алынуы
Республика дәуірі	1649–1653	Карл I-нің өлім жазасы, монархия жойылды
Кромвель протектораты	1653–1658	Әскери диктатура — Лорд-протектор
Қалпына келтіру	1660	Карл II тағы — Стюарттардың оралуы

БӨЛІМ 3

Кромвель және әскери күштер

Оливер Кромвель (1599–1658) — революцияның басты тұлғасы. Парламент армиясының басшысы, «Жаңа үлгідегі армияны» (New Model Army) құрды. 1653 жылдан Лорд-протектор атағын алды.

ПАРЛАМЕНТ ТАРАПЫ

Пуритандар, буржуазия, жаңа дворяндар (джентри), Лондон қаласы, шаруалардың бір бөлігі.

Армия: «Темір қабырғалылар» — New Model Army.

КОРОЛЬ ТАРАПЫ

Карл I, ескі ақсүйектер, англикан дін басылары, артта қалған солтүстік-батыс графтықтары.

Армия: «Кавалерлер» — рыцарь жасақтары.

Шешуші шайқастар:

- Марстон-Мур (1644) — парламенттің алғашқы ірі жеңісі.
- Нэйзби (1645) — Карл I әскерінің күйреуі.
- Престон (1648) — II соғыстағы соңғы шайқас.

БӨЛІМ 4

Нәтижелері және маңызы

Революцияның нәтижелері — Англия дүниежүзіндегі алғашқы ірі капиталистік мемлекетке айналды:

Сала	Революцияға дейін	Революциядан кейін
Билік	Абсолют монархия	Конституциялық монархия
Жер иелігі	Феодалдық рента	Буржуазиялық меншік
Сауда	Корольдік монополия	Еркін кәсіпкерлік
Дін	Англикан үстемдігі	Пуритандар құқығы кеңейді
Сыртқы саясат	Испаниямен тату	Голландиямен бәсеке (Навигация акті)

Тарихи маңызы:

- Феодализмнен капитализмге өтуді бастаған алғашқы революция.
- Парламентаризм мен заңды үстемдігінің негізі қаланды.
- Француз және Америка революцияларына үлгі болды.
- Жаңа замандағы саяси ой — Локк, Гоббс — осы оқиғадан туындады.